

**แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ
อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร**
**Approaches to Improve Organisation Development
Planning Process of Sang Kho Subdistrict
Administration Organisation,
Phu Phan, Sakon Nakorn**

ปริญญ ทอณาค^{*}, ดร.ปาริชา มารี เคน^{**} และ ดร.ยุทธพล ทวะชาลี^{***}

Parinya Tongnak, Dr.Parisha Marie Cain and Dr.Yuttapol Tavachalee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร ซึ่งประชากรและตัวอย่างที่ได้เลือกโดยเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 125 คน จำแนกเป็นบุคคลภายในองค์กร จำนวน 56 คน และบุคคลภายนอกองค์กร จำนวน 69 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

^{*} นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

^{**} รองศาสตราจารย์ และ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

^{***} อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับตัวอย่าง ที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการวิจัย แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งก็คือองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ โดยหาค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับด้วยวิธีการ Cronbach' Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.816 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่า X, S.D.

ผลการวิจัย 1) กระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 กระบวนการที่ดีที่สุด ได้แก่ การกำหนดทางเลือกและการเลือกทางเลือก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 4.2 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การวางแผนหรือการจัดเตรียมการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 จัดอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของการเตรียมการจัดทำแผนและสิ่งที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น คือ ควรให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการวางแผนเป็นผู้ดำเนินการประชุม และจัดตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการสนับสนุนการจัดทำแผน

2) แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร มีวิธีการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการสร้างระบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การพัฒนากระบวนการจัดทำแผน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผน คือ บุคลากรขาดความชำนาญในการปฏิบัติงาน การพัฒนาปรับปรุงระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลของทุกชุมชน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสร้างระบบการติดตามประเมินผล เป็นระบบและมีมาตรฐาน และสามารถประเมินผลสำเร็จของโครงการได้ว่ามีความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน การติดตามตรวจสอบโดยภาคประชาชน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนา, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research aimed to 1) study the process of organisation development planning of Sang Kho Subdistrict Administration Organisation, Phu Phan, Sakon Nakorn, and 2) find any approaches to improve such process. The population and sample group thereof were selected by purposive sampling, a total of 125; 56 internal personnel and 69 external personnel. The tool used in data collection was a rating-scale questionnaire, which the researcher, to evaluate the reliability, had test upon a sample group, which was not the research sample group but shared some similarities therewith, or the Phon Subdistrict Administration Organisation, Kham Muang, Kalasin, of 30 in total, and then measure the reliability by conducting an item analysis, resulting in Cronbach's Alpha Coefficient of the whole of 0.816. Statistics measures employed in data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

Research Result: 1) The process of organisation development planning in overall was on a high level, average of 3.57; the best procedure was the procedure of defining and choosing alternatives, an average of 4.2% being the topmost. Analysing aspects, it was found that the planning and preparation was regarded as high on an average of 3.53. Thus, it could be seen that the Sang Kho Subdistrict

Administration Organisation's preparedness in preparing planning was not something it was short of, but the aspect needed improvement was that it should let experts in planning to conduct meetings and set the budgets to support the planning.

2) The developmental approaches to develop local development planning process of Sang Kho Subdistrict Administration Organisation, Phu Phan, Sakon Nakorn, involved the developmental approach to develop local development planning process by establishing knowledge management system, including the development of planning process, as in planning process of most of local administration organisations, the personnel thereof usually lacked of expertise to carry out such, the development and improvement of information collection system of every community, the utilisation of information technology to assist the collection of information, and the formation of monitoring and evaluation system, systemically and consistently, and be able to assess the success of projects on the criteria of worthiness and profitability to the people, public participation system.

Key Word: Approaches to Improve Organisation Development Planning Process, Subdistrict Administration Organisation

บทนำ

ในปัจจุบันสภาพการณ์ของประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อวิถีการ

ดำรงชีพของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 14 เรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการปรับปรุงสิทธิ เสรีภาพหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของรัฐ การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการเร่งรัดให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดบริการสาธารณะไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานและการให้บริการสาธารณะของรัฐเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและสามารถสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

การกระจายอำนาจการบริหารของรัฐไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณและอัตรากำลังของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขที่ระบุไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่สูงขึ้น มีอัตรากำลังมากขึ้น รวมทั้งมีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นตามกันไปด้วย

จากผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจะต้องมีการเตรียมการเพื่อรองรับมาตรการในการถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณ และอัตรากำลังจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติการได้ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายความว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเร่งกำหนดจุดมุ่งหมายหรือทิศทางในการพัฒนาของตนให้ชัดเจน มีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีความครอบคลุมภารกิจการพัฒนาในทุกๆ ด้าน อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและ

ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะสามารถบริหารงานในความรับผิดชอบตามที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคจะถ่ายโอนให้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนา การกำหนดภารกิจและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยังเป็นการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในอนาคต

หลักการสำคัญที่ถือเป็นหัวใจของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นก็คือการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาและการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หากไม่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาที่ชัดเจนแล้ว การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเรื่อยๆ เมื่อมีปัญหาก็หรือความต้องการเกิดขึ้นก็กำหนดแนวทางการดำเนินการเป็นเรื่อยๆ ไป ซึ่งนอกจากจะต้องการแก้ไขปัญหาอย่างซ้ำซ้อนและไม่มีที่สิ้นสุดแล้วยังอาจทำให้ปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้นจนเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะแก้ไขได้

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาจะต้องตระหนักว่าแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับต่างๆ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนกระทรวง กรม และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ซึ่งเป็นแผนระดับชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัดในระดับจังหวัด ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาอำเภอในระดับอำเภอในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอนั้น ทั้งองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นและประชาคมจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ซึ่งแต่เดิมการจัดทำแผนงานหรือโครงการต่างๆ จะถูกกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานส่วนภูมิภาค (Top down) โดยที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาของท้องถิ่นเอง ทำให้การพัฒนาที่ผ่านมาไม่สอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเท่าที่ควร

แผนพัฒนาตำบล เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบ และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กล่าวคือ ลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกลมองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตที่เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหาความต้องการของประชาชนในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารรูปเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้เกิดการยอมรับแนวคิดใหม่ในองค์กร เนื่องจากปรัชญาการวางแผนยอมรับเรื่อง การเปลี่ยนแปลงจึงทำให้มีการยอมรับในแนวคิดเชิงระบบ (System approach) นำมาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน ทำให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนา เพื่อลดความสูญเสียของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เนื่องจากการวางแผน ทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้เหมาะสมกับลักษณะงาน ทั้งนี้เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และเกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน

การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เห็นความสำคัญของการมีแผนพัฒนาที่ทำให้เกิดความชัดเจนในการทำงานจึงได้ยึดถือตามแนวทางเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง โดยผ่านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร

แต่ที่ผ่านมามีการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ ไม่ได้รับความร่วมมือ โดยเชิญตัวแทนของหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ ประกอบไปด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ 3) ตัวแทนประชาคมหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน 4) ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 5) ผู้ทรงคุณวุฒิ/ปราชญ์ชาวบ้าน รวม 230 คนต่อปี ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปีดังนี้ 1) ปีงบประมาณ 2554 มีผู้ร่วมประชุมประชาคม 150 คน คิดเป็น 65.21% 2) ปีงบประมาณ 2555 มีผู้ร่วมประชุมประชาคม 109 คน คิดเป็น 47.39% 3) ปีงบประมาณ 2556 มีผู้ร่วมประชุมประชาคม 85 คน คิดเป็น 36.95%

จากข้อมูลดังกล่าว จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจต้องการทราบแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยตัวแทนของหมู่บ้านให้ความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น บุรณาการจากความต้องการของประชาชนโดยแท้จริงโดยไม่ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนงานโครงการประจำปีบางช่วงแผนงาน/โครงการ จึงส่งผลทำให้แผนงาน/โครงการพัฒนาล่าช้า สิ้นเปลืองทั้งระยะเวลา บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ

ซึ่งผลของการศึกษาจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักในสำคัญของการวางแผนมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าการจะจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร

ส่วนท้องถิ่นให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ จะเป็นรากฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป แต่การจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาอย่างจริงจังนั่นเอง ประกอบกับผู้ศึกษาเป็นบุคลากรคนหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อและเห็นความสำคัญของการวางแผน จึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดทำแผนทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ จัดทำแผนพัฒนาตำบลที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 125 คน ดังนี้

1.1 บุคคลภายในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 56 คน
ประกอบด้วย

1.1.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
1.1.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 46 คน
1.1.3 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
1.1.4 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน	จำนวน 1 คน
1.1.5 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนฯ	จำนวน 7 คน

1.2 บุคคลภายนอกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา จำนวน 69 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้แทนประชาคมตำบล	จำนวน 46 คน
1.2.2 ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	จำนวน 23 คน

2. ขอบเขตของเนื้อหา / ตัวแปร

2.1 ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนครั้งที่เข้าร่วม
การจัดทำแผน การดำรงตำแหน่งปัจจุบัน

2.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.2.1 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
สร้างคือ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร

2.2.2 แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาของ
องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็น
แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่ง
ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล สร้างคือ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับการศึกษาจำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และปัจจุบันดำรงตำแหน่งหรือเป็นตัวแทนกลุ่มใดของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ข้อความแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) โดยแบ่งเกณฑ์ให้คะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล สร้างคือ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร เป็นคำถามปลายเปิดได้ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล/การทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณบดี คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ถึงองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ

2.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ จำนวน 50 คน พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ของการวิจัยและสร้างความเข้าใจแบบสอบถาม

2.3 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม - 31 ตุลาคม พ.ศ.2556

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน การนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ บรรพต พิมพรส ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา วิชาดา พงศ์อินทไซ หัวหน้าสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของคำถามแต่ละข้อตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ โดยการหาค่า IOC (Index of Congruence)

2.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร

คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจำแนกรายด้าน พบว่า กระบวนการที่กลุ่มคณะกรรมการให้ความเห็นว่าอยู่ในระดับที่ดีที่สุด ได้แก่ การกำหนดทางเลือกและเลือกทางเลือกมีค่าเฉลี่ย 4.2 รองลงมา ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 คะแนน และด้านที่คณะกรรมการให้ความเห็นเป็นอันดับสาม ได้แก่ การเตรียมการจัดทำแผนและการวิเคราะห์ข้อมูล อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.53 คะแนน รองลงมา ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.37 และ

ด้านที่คณะกรรมการให้ความเห็นว่าอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ได้แก่ การติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร

การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เห็นความสำคัญของการมีแผนพัฒนาที่ทำให้เกิดความชัดเจนในการทำงานจึงได้ยึดถือตามแนวทางเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองโดยผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร แต่ที่ผ่านมามีการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนงานโครงการประจำปีบางช่วงแผนงาน/โครงการ จึงส่งผลทำให้แผนงาน/โครงการพัฒนาล่าช้า สิ้นเปลืองทั้งระยะเวลา บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร เพื่อหาแนวทางพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยคาดว่าจะการศึกษารั้งนี้จะเป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนให้มีคุณภาพ ทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อมีแผนพัฒนาตำบลที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร สามารถอภิปรายผลจากข้อค้นพบได้สาระสำคัญ ดังนี้

1. จากการศึกษากระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 กระบวนการที่ดีที่สุด ได้แก่ การกำหนดทางเลือกและการเลือกทางเลือก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 4.2 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การวางแผนหรือการจัดเตรียมการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 จัดอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของการเตรียมการจัดทำแผนและสิ่งที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น คือ ควรให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการวางแผนเป็นผู้ดำเนินการประชุม และจัดตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการสนับสนุนการจัดทำแผน การเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 จัดอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งความจริงแล้วถือเป็นวิธีการที่สำคัญในการจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้นที่ต้องปฏิบัติเพื่อเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงานในปีต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 จัดอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ มีการประมวลข้อมูลเชิงปริมาณแล้วสรุปออกมา ในรูปของตารางเพื่อประกอบการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ เสกสิน ศรีวัฒนากุลกิจ และคณะ (2546: 78) ที่ได้รายงานการวิจัยเรื่อง ชีตความสามารถในการวางแผนพัฒนาของผู้นำท้องถิ่นระดับตำบล: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างตำบลที่อยู่ใกล้และห่างไกลศูนย์กลางความเจริญพบว่า คณะกรรมการตำบลไม่ค่อยใช้ข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจ การกำหนดทางเลือกและเลือกทางเลือก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 จัดอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างค้อ มีการคัดเลือกปัญหาและความสำคัญของปัญหา

พิจารณาปัญหาโดยการยอมรับร่วมกันของชุมชน มีการประนีประนอมในการพิจารณาทางเลือกพิจารณาข้อดีข้อเสียโดยการอภิปรายร่วมกัน และ มีขีดความสามารถในการกำหนดทางเลือกเป็นที่น่าพอใจ การลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 จัดอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เกรียงไกรทองจิตติ (2547: 46) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็น ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล ซึ่งพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการลงมือปฏิบัติงานตามแผน มีการแบ่งความ รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติ และสิ่งที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น ก็คือ ควรสรุปผลการดำเนินการตามแผนให้คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ทราบทุก 3 เดือน และกระบวนการสุดท้าย คือ การติดตามประเมินผล พบว่า จัดอยู่ในระดับปานกลาง พบจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ ควรมีการประเมินผลก่อนลงมือปฏิบัติ ประเมินผลในขณะที่ดำเนินการตามแผนจากประชาชน ประเมินผลความคุ้มค่าของแผนจากงบประมาณที่ใช้ให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ขจรเกียรติ มานิกลักษณ์ (2543) ที่ได้ศึกษากระบวนการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่าการติดตามประเมินผลขาดแบบประเมินผลที่ได้มาตรฐาน

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร มีวิธีการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการสร้างระบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนซึ่งสอดคล้องกับ ยงยุทธ ศรีประดู่ (2542: 95) พบว่า ปัญหาสำคัญส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผน คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน การพัฒนาปรับปรุงระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลของทุกชุมชน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสร้างระบบการติดตามประเมินผล ประกอบด้วย การกำหนดตัวชี้วัดในการประเมิน ผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินเพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นระบบ และมีมาตรฐาน และสามารถประเมินผลสำเร็จของโครงการได้ว่ามีความคุ้มค่าและ

เป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือไม่ การติดตามตรวจสอบโดยภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนตรวจสอบการดำเนินงานทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพ ศรีเมือง (2544) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชน เพื่อติดตามตรวจสอบผลลัพธ์ของผลที่ได้จากการปฏิบัติงานว่าประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับใด

ข้อเสนอแนะ

จากข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการกำหนดทางเลือกและเลือกทางเลือก มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.20 จัดอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบไปด้วย การวางแผนองค์การบริหารส่วนตำบลมีการคัดเลือกปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การพิจารณาปัญหาโดยคำนึงถึงการยอมรับร่วมกันของชุมชน การวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ของทางเลือกโดยอภิปรายร่วมกัน เมื่อพิจารณาจากรายข้ออื่นๆ ถือเป็นจุดเด่นของกระบวนการจัดทำทำแผนพัฒนา จึงควรจะรักษาบทบาทดังกล่าวนี้ไว้ด้วย

จากการสอบถามความคิดเห็นความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.16 จัดอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด ประกอบไปด้วย การประเมินผลก่อนลงมือปฏิบัติตามแผนงาน องค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผล มีการประเมินผลหลังลงมือปฏิบัติ ดังนั้นจึงต้องหาแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการเร่งด่วนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reserved) เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเชิงลึกและจะได้นำมาพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือต่อไป

2. ควรทำวิจัยเชิงปริมาณ เรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือต่อไป

3. ควรทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างคือต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร ทองจิตติ. 2547. **ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์.**

วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ขจรเกียรติ มานิลักษณ์. 2549. **กระบวนการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ยงยุทธ ศรีประดู่. 2542. **ปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ และคณะ. 2546. **ขีดความสามารถในการวางแผนพัฒนา**
ของผู้นำท้องถิ่นระดับตำบล: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างตำบลที่อยู่ใกล้และ
ห่างไกลศูนย์กลางความเจริญ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภาพ ศรีเมือง. 2544. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล: ศึกษา**
กรณีตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์
ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.